

ШКІРЕНКО

Вікторія Володимирівна
Invest.sumy@meta.ua

УДК 657.6

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АУДИТУ ТА АНАЛІЗУ ІНВЕСТИЦІЙFEATURES OF THE ACCOUNTING AND ANALITICAL SUPPORT
FOR AUDIT AND ANALYSIS OF INVESTMENTS

аспірант, ДНВЗ ім. В. Гетьмана

Стаття присвячена виокремленню та обґрунтуванню особливостей обліково-аналітичного забезпечення інвестиційного процесу. Досліджено структуру обліково-аналітичної системи інвестиційного процесу, виокремлено основні критерії якості обліково-аналітичної інформації, сформовано схему управління інвестиційним процесом підприємства.

Статья посвящена определению и обоснованию особенностей учетно-аналитического обеспечения инвестиционного процесса. Исследована структура учетно-аналитической системы инвестиционного процесса, выделены основные критерии качества учетно-аналитической информации, сформирована схема управления инвестиционным процессом предприятия.

The article is devoted to defining the main features of formation of accounting and analytical support of investment projects for audit and analysis. It is determinates the main criteria of accounting and analytical support of the investment process and proposed the scheme of the accounting and analytical systems management.

Ключові слова: аудит, обліково-аналітичне забезпечення, аналіз, інвестиції

Ключевые слова: аудит, учетно-аналитическое обеспечение, анализ, инвестиции

Keywords: audit, analysis, accounting and analytical support

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку світового господарства інформація є основним ресурсом оптимізації та раціоналізації процесів управління суб'єктами господарської діяльності всіх рівнів, тому розробка та впровадження дієвої моделі формування обліково-аналітичного забезпечення в сфері інвестиційної діяльності є необхідною умовою для прийняття ефективних управлінських рішень. Адже результативність діяльності підприємства великою мірою залежить саме від якості організації інвестиційного процесу, який є донором фінансових ресурсів для забезпечення поступового та системного розвитку компанії. Водночас, забезпечення сталого розвитку суб'єкта господарювання неможливе без організації належної системи аудиту та аналізу інвестиційних проектів, що потребує якісного інформаційного забезпечення, важливим компонентом якого є облікові та аналітичні дані. Отже, формування ефективної системи обліково-аналітичного забезпечення є важливим системоутворюючим компонентом управління інвестиціями, а теоретичне та практичне дослідження даного питання є актуальним напрямом наукових пошуків вітчизняних вчених, серед них: В.В. Бабич, Ф.Ф. Бутинець, М.Т. Білуха, О.А. Петрик, Б.І. Валуєв, З.В. Гуцайлюк, В.І. Єфіменко, Ю.А. Кузь-

минський, М.В. Кужельний, В.Г. Линник, Б.М. Литвин, В.В. Сопко та ін..

МЕТА РОБОТИ полягає у визначенні основних особливостей формування обліково-аналітичного забезпечення аудиту та аналізу інвестицій

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою статті є наукові праці, матеріали періодичних видань, Internet-ресурси, українські та міжнародні нормативно-правові акти.

При здійсненні дослідження використано методи аналізу та синтезу, діалектики, порівняння, узагальнення та ін.

РЕЗУЛЬТАТИ

Система обліково-аналітичного забезпечення управління інвестиційним процесом підприємства є комплексом взаємопов'язаних підсистем обліку, аналізу та аудиту, що взаємодіють через інформаційні потоки в процесі формування, передачі оперативної та стратегічної економічної інформації [1, с. 36], при чому на кожному етапі обліково-аналітична інформація фільтрується, трансформується та набуває нових ознак для задоволення потреб користувачів. Виходячи з цього міркування, можна констатувати, що основними функціями системи інформаційного

забезпечення управління інвестиційною діяльністю підприємства є наступні:

1. Конструююча - формування необхідної інформації про інвестиційну діяльність суб'єкта господарювання для внутрішніх та зовнішніх користувачів.

2. Облікова – відображення фактів інвестиційної активності підприємства та фіксація економічних показників для подальшого аналізу.

3. Аналітична – формування бази для економічного аналізу результатів діяльності суб'єкта господарювання, а також подальшого їхнього прогнозу.

4. Контрольна – відображення поточного стану ключових показників інвестиційної діяльності для подальшого їхнього аналізу та контролю.

5. Узагальнююча – формування необхідного масиву даних для забезпечення ефективного функціонування системи контролю [1, с. 36, 2, с. 14, 4, с. 218].

На базі визначених функцій стає можливим розуміння основних завдань системи обліково-аналітичного забезпечення інвестиційної діяльності: генерування масиву первинної облікової інформації (виявлення, вимірювання, реєстрація та накопичення економічної інформації), узагальнення первинної облікової інформації, формування первинних даних та їхня аналітична обробка.

Отже, обліково-аналітичне забезпечення являє собою інформаційну систему, на базі якої мають формуватися об'єктивні та неупереджені дані стосовно стану та руху інвестиційних ресурсів, результатів діяльності та фінансових відносин економічних суб'єктів, саме тому облікова інформація має відповідати певним критеріям, здатним забезпечити високу якість інформаційної бухгалтерської системи в цілому. Здійснивши аналіз низки наукових досліджень вчених-економістів [1, 4, 6, 7, 19] у загальному обсязі можна виокремити два основних підходи щодо класифікації зазначених критеріїв, що орієнтовані: на споживача облікової інформації та на суб'єкт прийняття управлінського рішення. Вважаємо, що останній підхід є раціональним та його слід використовувати в дійсних економічних умовах на вітчизняних підприємствах, особливо за умов інтенсифікації європейського інтеграційного процесу, що спостерігається протягом останнього часу, результатом чого є гармонізація національного законодавства в сфері обліку, аналізу та аудиту із поступовою імплементацією в вітчизняну практику європейських норм та регламентів.

Отже, більш актуальним в українських реаліях є використання підходу, орієнтованого на суб'єкта прийняття управлінського рішення, що є основою

менеджменту компанії, адже саме від його якості та раціональності залежить ефективність інвестиційного процесу підприємства та діяльності компанії в цілому. Таким чином, постає необхідність формування критеріїв до якості обліково-аналітичної інформації, що використовується як внутрішніми, так і зовнішніми суб'єктами управління інвестиційним процесом, адже дана інформація має бути правдивою, об'єктивною, достовірною, своєчасною, містити дані про стан економіко-правових відносин компанії з контрагентами, являючи собою джерело відомостей про майнові, грошові та фінансові показники інвестиційної діяльності.

Розглядаючи формування вимог до обліково-аналітичної інформації в історичній ретроспективі, необхідно звернути увагу на той факт, що поступове еволюційне ускладнення виробничих відносин, технічний та технологічний прогрес, формування нових економічних потреб, інтересів та стимулів вплинули, у свою чергу, і на вимоги до обліково-аналітичної інформації. Ще у XV столітті Лука Пачолі звернув увагу на необхідність орієнтації даної інформації саме на користувачів: одним з його ключових постулатів була «ясність», під якою вчений розумів необхідність надання бухгалтерським обліком ясної та зрозумілої інформації. Надалі у процесі розвитку економічних відносин відбулося поступове зростання кола користувачів економічної інформації (власники, менеджери, перевіряючі органи, дебітори, кредитори та ін.), що спричинило інтерпретацію фактів господарського життя, зокрема і інвестиційної діяльності) бухгалтером з урахуванням інтересів різних груп користувачів, а отже, і формування певних критеріїв до інформації, що генерується.

Якщо розглядати інвестування у спрощеному вигляді, то можна стверджувати, що воно являє собою систему дій для досягнення певної мети (генерування додаткової вартості чи соціального ефекту), що виражається у реалізації інвестиційних проектів у матеріальних чи нематеріальних активах. Для досягнення поставленої мети необхідні ресурси, інформація про які формується на вході в систему шляхом визначення варіантів фінансування проекту та можливості залучення додаткових ресурсів, а на виході - інформація про реалізацію проекту у вигляді створення активу. Таким чином, між інформацією на вході та інформацією на виході має існувати інформація про процес, що формується у середині самої системи. Отже, інформація про активи являє собою суму інформації про ресурси та інформації про активи, а сама інформаційна система має чітку структуру (рис. 1).

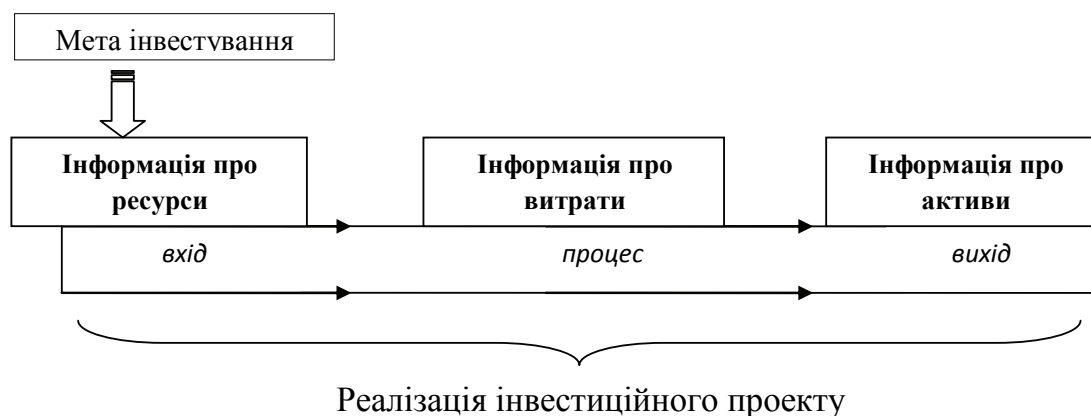

Рис. 1. Схема інформаційної системи інвестиційного процесу [розроблено автором]

Таблиця 1

Критерії якості обліково-аналітичної інформації

№	Вимога до обліково-аналітичної інформації	Характеристика вимоги
1	Репрезентативність	Виокремлення лише тієї інформації, що має пряме відношення до процесу планування та реалізації інвестиційного проекту.
2	Змістовність	Виокремлення із загальної маси репрезентативної інформації тільки тієї, що може бути безпосередньо використана для прийняття ефективного управлінського рішення
3	Повнота	Інформація має надавати повну та реальну статистику та динаміку інвестиційного процесу
4	Доступність	Використання виключно публічної та управлінської інформації
5	Актуальність та достовірність	Використання оперативної обліково-аналітичної інформації з фінансових, статистичних, податкових та управлінських звітів щодо поточних інвестиційних проектів компанії, оцінка правдивості даних, що використовується доводиться суміжною бухгалтерською інформацією.
6	Стійкість	Структура використаної інформації є обґрунтованою з позиції необхідності та достатності та залишається сталою певний період. Оцінка правдивості даних, що використовується доводиться суміжною бухгалтерською інформацією.
7	Точність	Перевага віддається тим даним, які найбільш влучно відображають поточну ситуацію

Таким чином, розуміння критеріїв до обліково-аналітичної інформації та їхнє дотримання є необхідною умовою реалізації інвестиційного процесу, що неодмінно відображається і на якості аудиту та аналізу інвестицій, адже їхнє невиконання може спричинити не тільки недоотримання можливої економічної вигоди суб'єктом господарювання, а й спричинити банкрутство.

У процесі дослідження встановлено, що обліково-аналітична система має чітко виражену структуру, а інформація, що проходить крізь неї трансформується в залежності від запитів користувачів. Основними етапами трансформування економічної інформації є у спрощеному вигляді наступні:

- фіксування актів господарської діяльності підприємства;
- перевірка достовірності отриманої інформації;
- аналіз одержаних даних [16, с. 73] (рис. 2).

На кожному з перелічених етапів інформація збирається та подається у формальній визначеній формі – спочатку формуються облікові дані, які відображають фактичну господарську, зокрема і інвестиційну діяльність, що у свою чергу є об'єктом управлінського контролю (внутрішнього аудиту), а вже аналіз результатів інвестиційної діяльності здійснюється наприкінці звітного періоду за даними фінансової звітності, що складається відповідною службою за даними бухгалтерського обліку.

Тому інформація, яку отримує аналітичний відділ має бути певним чином стандартизована та відповідати визначеним критеріям. Саме для цього на етапі внутрішнього аудиту перевіряється достовірність відображення облікової інформації в звітності, а за необхідністю і в регістрах аналітичного та синтетичного обліку.

Рис. 2. Схема управління обліково-аналітичною системою підприємства [розроблено автором]

Таким чином, облік є важливим інформаційним ресурсом, який відображає всі факти господарського життя, а аналіз трансформує зібрані дані для задоволення інформаційних потреб користувачів, що дає змогу зіставляти економічні та фінансові показники та формувати подальшу стратегію та тактику розвитку підприємства. Цільовою метою даного процесу є надання управлінському персоналу розуміння реального стану справ: чи є інвестиційна діяльність прибутковою, чи ефективно використовуються ресурси підприємства, чи вимагає система інвестиційного менеджменту оптимізації тощо. Зрозуміло, що для кожного окремого виду діяльності чи суб'єкта господарювання притаманна специфічна обліково-аналітична система, але у загальному вигляді можна представити модель чи етапність облікового процесу, метою якої є формування необхідної адекватної та суттєвої інформаційної бази для прийняття управлінських рішень.

ВИСНОВКИ

Отже, система обліково-аналітичного забезпечення аналізу та аудиту інвестиційних проектів за основну мету свого функціонування має формування та передачу якісної та оперативної обліково-аналітичної інформації для забезпечення інформаційних потреб аудиту та аналізу інвестиційної діяльності як бази прийняття управлінських рішень конкретного суб'єкта інвестиційної діяльності. У процесі здійснення дослідження формування облікових даних та звітності для інформаційного забезпечення аудиту та аналізу інвестиційних проектів виявлено, що управління інвестиційним процесом підприємства здійснюється на основі взаємопов'язаних підсистем: обліку, аудиту та аналізу, поєднаних через інформаційні потоки в процесі генерування та передачі облікової та звітної інформації для забезпечення обґрунтованості та ефективності прийняття управлінських інвестиційних рішень. Кожна з зазначених підсистем містить

наступні компоненти: за видами обліку (фінансовий, управлінський, податковий, статистичний, оперативний, стратегічний) та за напрямками економічного аналізу (техніко-економічний, фінансовий, управлінський, інвестиційний, маркетинговий тощо). Вважаємо, що ефективна організація роботи кожної підсистеми має забезпечуватися за допомогою відповідної методики, організаційної та управлінської структури та механізму дії. Специфіка управління інвестиційним процесом підприємства має проявлятися у всіх складових системи обліково-аналітичного забезпечення управління інвестиційним процесом: наприклад, у підсистемі обліку та аудиту через використання якісних облікових даних та коректного формування звітності, що максимально правдиво відображають поточний стан інвестиційних процесів, у підсистемі аналізу – через формування та використання дієвого механізму та інструментарію оцінки стану, тенденцій та динаміки освоєння та використання інвестиційного потенціалу. Кожний конкретний суб'єкт господарювання являє собою цілісну систему, що складається з матеріальних (основні засоби, людські ресурси, матеріальне забезпечення тощо) та нематеріальних компонентів (інформаційні потоки, інтелектуальні ресурси, інноваційні технології, програмне забезпечення тощо). При чому управління інформаційними потоками є вищим ступенем мистецтва менеджменту, адже інформація є базовим ресурсом забезпечення сталого розвитку на всіх рівнях організації економічної діяльності. Тому створення ефективної системи інформаційного забезпечення є складним та енергоємним процесом та необхідною умовою забезпечення сталого розвитку підприємства у дійсних економічних умовах.

Список використаних джерел

1. Безродна Т.М. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємством: визначення сутності поняття / Т.М. Безродна // Вісн. Східноукр. Нац. ун-ту ім. В. Даля. Ч.2. – 2008. – №10 (128). – с. 35-38
2. Бондар М. Обліково-аналітична інформація в управлінні підприємницькою діяльністю. Сучасні тенденції розвитку теорії обліку, аналізу і аудиту/ М. Бондар // Економічний аналіз. – 2010. – Вип. 6. – С. 13-16.
3. Бондар М.І. Інвестиційна діяльність: методика та організація обліку і контролю: Монографія. – К.:КНЕУ, 2008. – 256 с
4. Бондарчук Н.В. Теоретичні засади формування системи обліково-аналітичної інформації для прийняття рішень користувачами / Н.В. Бондарчук// Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Економічні науки. – Вип.3. – Т.2. – Полтава: ПДАА. – 2011. – С. 217–225.
5. Васильєва Л.М. Методи і моделі прийняття рішень в аналізі і аудиті. Навчальний посібник / Л.М. Васильєва, Н.В. Бондарчук, О.П. Бондарчук. – Дніпропетровськ: Вид-во «Свідлер А.Л.», 2010. – 232с.
6. Волощук Л.О. Обліково-аналітичне забезпечення управління інноваційним розвитком підприємства / Л.О. Волощук// Наукові праці Одеського політехнічного університету. – Вип. 2 (36). – Одеса. – 2011. – С. 329-334,
7. Даньків Й.Я., Крупка Я.Д., Остап'юк М.Я., Гетьман О.М. Облікова інформація в системі управління інвестиційною діяльністю/ Й.Я. Даньків, Я.Д. Крупка, М.Я. Остап'юк, О.М. Гетьман // Науковий вісник Ужгородського університету. – Вип. 2 (43). – 2014 р. – С. 173- 178.
8. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. № 996-XIV (із змінами та доповненнями). – К.: 2014
9. Камінська Т.Г. Облікове забезпечення використання біологічного капіталу / Т.Г. Камінська // Облік і фінанси. – 2014. – № 3. - С. 36-41. - [Електронний ресурс] Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Oif_apk_2014_3_7.pdf
10. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг (видання 2012 року) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.apu.com.ua>
11. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ, МСФЗ для МСП, включаючи МСБО та тлумачення КТМФЗ, ПКТ) від 01.01.2012. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_010;
12. Мних Є.В. Аналіз інтегрованості стратегії і тактики розвитку підприємництва [Текст] / Є.В. Мних // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку, 2014. т. № 794. –С.61—66
13. Наказ Міністерства фінансів України «План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» від 09.12.2011 № 1591 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11>
14. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”: затв. Наказом Міністерства фінансів України 07 лютого 2013 р., № 73 і зареєстровано Міністерством юстиції України 28 лютого 2013 р. за № 336/22868 з наступними змінами, внесеними згідно з наказами Міністерства фінансів № 627 від 27 червня 2013р. та № 48 від 8 лютого 2014 р. – К., 2014.
15. Нидлз. Б. Принципи бухгалтерського учета / Б. Нидлз, Х. Андерсон, Д. Кондуелл : пер. С англ.: под ред. Я.В. Соколова. – 2-е изд. – М.: Финанси и статистика, 1993. – 1996 с.
16. Ратушна О.П. Обліково-аналітичне забезпечення аналізу фінансових результатів / О.П.Ратушна // Облік і фінанси АПК. – 2012. – №1. – с. 72-76.